

Klasik

Gönlünü,Şirin'in aşkı **sarınca**

Yol almış hayatın ufuk**larınca**

O hızla dağları Ferhat **yarınca**

Başlamış akmağa çoban çeşmesi

S1)Yukarıdaki şiiri uyak düzeni, kafiye,nazım birimi ve ölçü bakımından inceleyiniz.

Nazım birimi dördlük

-Ölçü 11 'li hece ölçüsü

DÜZ KAFİYE

S2)Yukarıdaki şiirde kullanılan edebi sanatları bularak ayrıntılı bir şekilde açıklayınız.

*Ferhat ile Şirin'in isimlerin geçmesi.....**Telmih**

*Çoban çeşmesinin akış sebebini şair Ferhat'ın dağları yarmasına(aşmasına) bağlıyor.bir olay gerçek sebebi dışında başka bir sebebe bağlanmış....**Hüs-n-i talil**

S3)Kasidenin bölümlerini yazarak açıklayınız.

Nesib(Teşbib):Kasidenin girişidir.Övgüye başlamadan önce yapılan betimlemedir.Kaside nesib bölümüne göre adlandırılır.Bahariye,şitaiye,idiyye.....gibi.

Girizgah:Şairin nesib bölümünden çıkıp, mehiyye bölümüne geçmek için oluşturduğu kaçış bölümüdür.Nesib ile medhiyye arasında geçiş bölümüdür.

Medhiyye:Kasidenin sunulduğu kişiye yapılan övgü bölümüdür.

Tegazül:Anlatımda monotonluğu bozmak amacıyla medhiyye bölümünden sonra, aynı vezin ve uyakla söylenen gazeldir.

Fahriye:Kasidede şairin kendini övdüğü bölümüdür.

Dua:Kasidede övülen kişiye iyi dileklerin sunulduğu son beyitlerdir.

Taç:Şairin adının veya mahlasının geçtiği beuyittir.

S4)Gazel hakkında detaylı bilgi veriniz.

GAZEL:

*En az 5 en çok 15 beyitten oluşur.

*Gazelin ilk beytine matla(doğuş yeri),son beytine makta(kesme yeri)denir.

*Gazelin en güzel beytine Beytül-gazel denir.

*Beyitler arasında anlam birliği olan gazellere Yek ahenk-gazel denir.

*Beyitlerin aynı güçte ses,değer ve güzellikte olmalarına Yek-avaz gazel denir.

*Gazelin konusu;aşk,şarap,kadın gibi lirik konulardır.Az da olsa felsefi ve öğretici konularda da yazılır.

*Gazelin uyak düzeni aa, xa, xa, xa...

Durmayın orada kargı kucakta

Dolansın yiğitler köşe bucakta

Bir savaş edelim kelle kucakta

Şehitler aşkına çalın kılını

Köroğlu

S. 5.Yukarıdaki şiiri şekil bakımından (uyak şeması, ölçü, kafiye, redif, , nazım şekli ve nazım türü) inceleyiniz.

a — kucakta

a — bucakta

a — kucakta

b — çalın kılını

"-ucak" Zengin uyak ,

"-arınca...Zehin kafiye

"-ta" Redif

Ölçü: 6+5= 11'li hece ölçüsü

Nazım birimi: Dördlük

Nazım şekli: Koşma

Nazım türü: Koçaklama

S. 6

Benim doğduğum köylerde

İnsanlar gülmesini bilmezdi,

Hep bu yüzden dudaklarım çatlağı

Öp biraz!

Cahit Külebi

a)Yukarıdaki şiirde yapılan edebî sanatı bularak açıklayınız.

Şiirde Hüsnü Talil sanatı yapılmıştır. Dudakların çatlak olmasının gerçek sebebi soğuktan dolayıdır. Şairin doğduğu köydeki insanlar gülmesini bilmediğinden, şairin dudakları çatlak kalmıştır. Şair bu şekilde gerçek nedeni bir kenara bırakıp dudakların çatlamasının sebebini güzel bir nedene, şairane bir nedene dayandırmıştır.

Midyeler şarkı söylüyor alabildiğine

Suluk soluğa, arzulu

Gözlerinde görüyorum İstanbul'u

Cahit İRGAT

b)Yukarıdaki şiirde yapılan edebî sanatı bularak açıklayınız.

Şiirde midyelere, insanın şarkı söyleme, arzulu olma özelliği verilerek teşhis sanatı yapılmıştır. Yani insan dışındaki bir canlı olan midye, insan kişiliğinde gösterilerek bu sanat yapılmıştır.

7. Aşağıdaki beyitlerdeki en belirgin edebî sanatı bulunuz.

Dinmiş denizlerin şarkısı, rüzgar uyumakta

Körfez düşünür,Kanlıca mahzundur uzakta...

Cevap :..... **teşhis(kişileştirme)**.....

Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu

Kerem'in sazına cevap veren bu

Cevap :..... **telmih(hatırlatma)**.....

8. Halk edebiyatı nazım şekli olan "koşma" hakkında bilgi veriniz.

***Koşma**,Halk edebiyatının en çok kullanılan nazım şeklidir. Nazım birimi dördlüktür. Kafiye şeması aaab cccb dddb ... şeklindedir. Genellikle aşk,sevgi,tabiat,yiğitlik ve ölüm gibi konuları işler. Hece ölçüsü ile yazılır.

Ağaçların daha bu bahçelerde

Bütün yemişleri dalda sarkıyor;

Umutların mola verdiği yerde

Geceler bir nehir gibi akıyor.

9.Şiirden iki imge bulunuz.

Umutların mola vermesi , Gecelerin nehir gibi akması

Arabası kirenden

Mendil sallar trenden

Abenim nazlı yarım

Nasıl ayrıldın benden

10. Yukarıdaki şiirin nazım şeklini yazınız. Bulduğunuz nazım şeklinin özelliklerinden iki tanesini yazınız?

Nazım şekli: Mani

Özellikleri:

Kafiye şeması aaxa dır

7'li hece ölçüsüyle söylenir

11. Aşağıdaki verilen ifadelerde hangi edebi sanat vardır?

Verilen boşluklara yazınız.

“Çocuklar okula doğru adeta uçuyorlardı.”

İstiare

Kefil olduğunuz gece bekçisi hakikaten güvenilir çıktı; üç gün sonra bizim kasayı yüklenip kayboldu.”

Tariz

I.

Kıldan köprü yaratmışsın
Gelsin kulum geçsün deyü
Hele biz şöyle duralım
Yiğit isen geç a Tanrı

II.

Yünus okur diller ile
Ol kumru bülbüller ile
Hakkı seven kullar ile
Çağırırım Mevlâm seni

III.

Dokuz ay on gün batn-ı mâderde
Kudretten gözüme çekildi perde
Vaktim tamam olup ahir yerde
Çıkıp ten donundan cihana geldim

12. Yukarıdaki şiirler Dini Tasavvufi Halk edebiyatı nazım şekillerinden hangisinden alınmıştır?

I Şathiye , II İlahi , III: Devriye

Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini,
Biz duyarız en büyük zevkini ruhumuzun
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini...

13) Yukarıdaki şiirin kafiye ve rediflerini bulup çeşitlerini yazınız.

Kafiye: “uzun” lar tun(zengin) kafiye

“el”ler tam kafiye

Redif: “ini”ler redif

Kafiye şeması (örgüsü):

abab çapraz kafiye

14. Şiirde ahengi sağlayan unsurlar nelerdir? Üç tanesini yazınız.

Kafiye, redif, Ölçü, Kelime tekrarı

15. Aşağıdaki dize ve şiirde bulunan edebi sanatları gösteriniz ?

a)Can kafeste durmaz uçar
b-Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı hilal
c-O hızla Ferhat dağları yarıncı
Başlamış akmaya çoban çeşmesi

a- istiare b-teşhis c-hüsni-talil

16. Şiirde yapı nasıl oluşturulur ?

Her şiirin bir sistemi , yapısı vardır. Şiirin en küçük yapı taşı dizedir. Şiirde amacına uygun yapıyla oluşturulur.Şiir duygularını , düşüncelerini ,hangi konuda şiir yazacağı bu yapının oluşmasında ilk basamaktır.

17-Konularına göre koşma çeşitlerini yazıp kısaca açıklayınız .

18. Konularına göre koşma çeşitleri:

Güzelleme: Aşk, sevgi , doğa güzellikleri konulu şiirler

Koçaklama: Kahramanlık , yiğitlik , savaş konulu şiirler

Taşlama: Bir kişiyi veya toplumu eleştiren şiirler

Ağıt : Ölen kişinin ardından söylenen şiirler

19. Divan edebiyatında şiirin dili hakkında bilgi veriniz.

Divan şiirinin dili :

Divan şiiri, dil bakımından Arapçanın ve Farsçanın büyük ölçüde etkisinde kalmış, şiir türlerinde ortaya konulan yapıtlar, o dönemin sanat anlayışı gereği Arapça ve Farsça sözcükler, tamlamalar, dilbilgisi kurallarıyla yüklü bir hal almıştır. Süslü düzyazıda, ulaç, bağlaç ve fiillerin dışında herhangi bir Türkçe sözcüğe rastlanmaz.

20. Aşağıdaki beyitle ilgili verilenlerden hangisi yanlıştır?

puan)

“Süzme çeşmün gelmesün müşgân müşgân üstine
Urma zahm-ı sîneme peykân peykân üstine”

a)Nazım birimi beyittir.

b) Bir gazelin ilk beytinden alınmıştır.

c)İslam öncesi Türk Edebiyatı dönemine aittir.

d) Şiirsellik kendini hissettirmektedir.

e)Zengin kafiye – redif kullanılmıştır.

Doğru Yanlış

- (Y) Şiirde yapının bozulması anlamın bozulmasına yol açmaz.
- (Y) Bestelenmek için yazılan ve belirli bir ezgiyle söylenen halk şiiri şarkıdır.
- (D) Edebî metinler yan anlam değeri açısından zengindir.
- (D) Aynı dili konuşan insanlar ortak kültür değerlerini paylaşırlar.
- (D) Sanat eseri öncelikle doğruluk ve fayda değil güzellik amacı güder.
- (D) Edebi metinler yan anlam değeri açısından zengindir.
- (D) Şiirin teması yazıldığı dönemle ilişkilidir.
- (D) Şairin hayatı, edebi kişiliği ve dünya görüşünün bilinmesi, şiirin yorumlanmasına yardımcı olur.
- (D) Aynı şiir, farklı okuyucular tarafından farklı yorumlanır.
- (D) Kasidenin nazım birimi beyittir.
- (Y) Edebiyat görsel sanatlardandır.
- (Y) Kaside medhiye bölümüyle başlar
- (D) Ninni anonim halk edebiyatı nazım şekillerindendir.

- (D) Dizelerde ünsüz tekrarına aliterasyon denir.
(D) Hece ölçüsüyle yazılan ve belirli ezgiyle söylenen nazım şekline türkû denir.
(Y) Varsağı divan edebiyatı nazım şeklidir.
(D)Baki,Fuzuli,Nef'i ve Nabi birer Klasik Türk (Divan) şairidir.
(Y)İlahi,nefes,şathiye ve devriye Aşık Tarzı halk edebiyatı nazım şekilleridir.
(Y)Şair, genellikle gazelin ikinci beyitinde mahlasını kullanır.
Osmanlı Türkçesi;Arapça,Farsça ve Türkçeden oluşur.
(D)Klasik Türk edebiyatı, Türk Halk edebiyatına göre daha zevksiz ve basittir.(Y)
(D) Kurmaca metinlerde, gündelik metinlerin tersine, soyut anlam boyutu öne çıkar.
(Y) Heykel edebiyatla ilgili bir sanat dalıdır.
(D) Edebî eserler insanda güzel duygular, hayâller ve zevkler uyandırır.
(Y) Edebî metinler, dilin şiirsellik işlevine dayanmaz.
(D) Hece ölçüsü Türk şiirinin en eski, ulusal ölçüsüdür.

www.edebiyatogretmeni.net

Boşluk Doldurma

- **Nesnelerin, durumların, hareketlerin ve çeşitli tasavvurların dildeki ifadesidir. (**kavram**)
Düz yazı biçiminde yazılmış eserdir. (mensur**)
Sanat eserlerinde okuyucuya ya da izleyiciye verilmek istenen iletidir. (tema**)
Göstermeye bağlı oluşan metindir. (tiyatro**)
**Dize sonlarındaki sözcüklerde görülen tek ses benzerliğidir.
(**Yarım uyak**)
Halk şairleri,şiirlerini **CÖNK isimli defterde toplarlardı.
Eleştiri ve yergi içeren koşma türüne **TAŞLAMA denir.
İslamiyet öncesi sözlü **edebiyat ürünleri şunlardır:1)**SAGU**
2)**SAV** 3)**KOŞUK** 4)**DESTAN**
Gazelin ölçüsü **ARÜZ ölçüsüdür.
Fatih-Harbiye romanı **PEYAMİ SAFA'ya aittir.

Saz eşliğinde çalınıp söylenen halk şiirleriâşıklık**..... geleneğine mensuptur.
Şiirde egemen olan ana duyguya ...tema**... denir.
İki dörtlük ve iki üçlükten oluşan, on dört dizeli Batı şiirine ...Sone**... denir.
Hece ölçüsüyle yazılan ve belirli bir ezgi ile söylenen Halk şiirine ...Türkû**... denir.
Bir dönemdeki dini,siyasi, sosyal, ekonomik, sivil, askeri hayatın duygu, anlayış ve zevk bütününezihniyet**.... denir.
** Peygamberi övmek için yazılan kasidelere **naat** denir.
Gazelin İlk beytine **matla beyti denir.
Kasidede şairin kendini övdüğü bölüme **fahriye denir.
Hatırlatma sanatına aynı zamanda **telmih sanatı da denir.
Divan edebiyatında **aruz ölçüsü kullanılır.
**Hecenin açıklık ve kapalılık esasına dayanan ölçüye aruz ölçüsü denir.
**Ezgiyle söylenip hece ölçüsüyle yazılan halk şiirine türkûdenir.
**Şiirde mısra içinde fazladan yapılan ses benzerliğine iç kafiyedenir.
Şiirlerde ünlü harflerin tekrarlanmasıyla oluşan ahenge **Asonans denir